

- відсутність інституту фінансових консультантів;
- обмежена сфера застосування компенсаційних механізмів на фінансовому ринку;
- відсутність ефективного податкового стимулювання інвестицій громадян;
- низький рівень довіри населення як до держави загалом, так і до національної грошової одиниці та інституцій фінансового ринку;

- недоліки забезпечення учасників ринків необхідною фінансовою інформацією;
- низький рівень фінансової грамотності населення [4, с. 21–25].

Отже, в умовах політичної та економічної нестабільності, загострення проблеми ефективного розвитку залучення інвестиційних ресурсів, потрібен пошук нових та активізація наявних джерел інвестування.

Література:

1. Марцин А. С. Роль заощаджень населення у трансформації економіки // Фінанси України. – 2002. № 4. – С. 85 – 93.
2. Нагайчук В. В. Заощадження домогосподарств як джерело інвестицій в національну економіку / В. В. Нагайчук. // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2014_2_44.
3. Рамський А. Ю. Інвестиційний потенціал заощаджень фізичних осіб та механізм його реалізації// Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 5 (71). – С. 173.
4. Кізіма Т. Фінансова поведінка домогосподарств: сутність, класифікація, чинники впливу / Т. Кізіма // Світ фінансів. – 2011. – №4. – С. 19–26.

УДК 336.71

СУЧАСНИЙ СТАН БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Мирончук В.М. - к.е.н., ст. викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

З моменту набуття Україною незалежності саме банківська система стала основним рушієм розбудови економіки. Однак інтенсивне вливання фінансового капіталу з паралельним зменшенням показників розширеного виробництва та соціально-економічного розвитку довело неготовність ефективної співпраці банків та підприємств, що у подальшому призвело до виникнення та поглиблення кризових явищ.

Сучасна банківська криза стала результатом накопичених макроекономічних дисбалансів в минулому і прорахунків у проведенні антикризової політики в сьогоденні. За класифікацією МВФ, поточна криза в Україні має всі ознаки потрійної – банківської, валютної та боргової.

Так у період 2013-2015 рр. чисті активи банків зменшилися майже втричі – з 154,19 млрд дол США до 56,76 млрд дол США. Власний капітал скоротився майже вчетверо – з 22,4 млрд дол США до 5,7 млрд дол США. Зазначені показники свідчать про те, що оздоровлення банківської системи вимагає якісного й кваліфікованого нагляду, наявності додаткових буферів капіталу і

спеціальних антикризових планів, яких НБУ наразі не може запропонувати.

За підсумками 2015 року чисті активи банківської системи України скоротились на 8,2% та склали 1 208,88 млрд грн. Власний капітал банків за аналогічний період зменшився на 26,7%, а протягом двох останніх років на 32% та складав 122,05 млрд грн [1].

Крім того українська банківська система страждає від хронічної недокапіталізації. Так, норматив адекватності регулятивного капіталу, що розраховується НБУ у 2015 році склав 7,1% (при мінімально допустимому порозі – 10%). Міжнародні рейтингові агентства оцінюють необхідну [HYPERLINK "http://ukr.lb.ua/news/2015/07/06/310218_nbu_vidzvituvav_pro_dokapitalizatsiyu.html"](http://ukr.lb.ua/news/2015/07/06/310218_nbu_vidzvituvav_pro_dokapitalizatsiyu.html) докапіталізацію в межах від 120 до 150 млрд грн.

Попри задекларовану НБУ роботу над оздоровленням банківської системи за підсумками 2015 року її фінансовий результат був від'ємним: чистий збиток платоспроможних банків сягнув 57 283 млн грн, що, в першу чергу, зумовлено погіршенням якості активів банків.

Сукупний обсяг доходів українських банків у 2015 р. склав 153 457 млн. грн., обсяг збитків 205 685 млн. грн. За результатами 2015 р. кількість збиткових платоспроможних банків налічувала 38 зі 123 установ, які подали звітність до НБУ [1].

Тиск на банківську систему спричиняє погіршення якості кредитного портфелю. Так загальний кредитний портфель банків України протягом 2015 року зменшився на 16%, при цьому резерви зросли майже на 56 млрд., тобто негативно класифіковані кредити по діючих банках збільшилися на 52%.

За таких негативних результатів постає питання ефективності впровадження регулятором наступних заходів:

1. Запровадження валютних обмежень

Як свідчить світовий досвід, подібні адміністративні заходи можуть запроваджуватись у екстрених випадках, а строк їх дії – не перевищувати 1-3 місяці. Цей час використовується на експрес-діагностику банківського сектора задля мінімізації ризиків виділення антикризового рефінансування нежиттєздатним банкам. Натомість в Україні валютні обмеження діють вже понад рік. Що, по-перше, призвело до подальшої втрати довіри населення до банківського сектору, відтоку депозитів (у першу чергу валютних) і, як результат, збільшення збитків банківської системи. По-друге, до формування тіньового ринку купівлі-продажу валюти, подальшої доларизації економіки і зменшення валютних надходжень в країну.

2. Обвал національної валюти, проведення аукціонів за голландським принципом

Гривня залишається найслабкішою валютою країн Європи та СНД. У рейтингу Bloomberg валют, що найбільш знецінилися у 2015 р національна валюта України посіла шосту позицію із показником мінус 33%. Згідно ж із статистикою НБУ, офіційний курс за рік знизився на 52%.

Основним засобом підтримки курсу залишається продаж Нацбанком ВКВ на міжбанку. Однак, результатом відсутності дієвих механізмів з підтримки стабільності нацвалюти й хаотичних продажів ВКВ на міжбанку стало провокування панічних настроїв і подальше знецінення гривні на тлі зменшення золотовалютних резервів.

3. Блокування імпорту

Наприкінці вересня 2014 р НБУ запровадив низку обмежень щодо поставок товарів в Україну. Інвесторам заборонили купувати валюту для виведення коштів, отриманих від продажу поза фондовими біржами цінних паперів українських емітентів (крім держоблігацій).

Однак, по-перше, документ набрав чинності, коли курс гривні вже суттєво зріс. По-друге, більшість тіньових схем на той момент, певною мірою, втратили актуальність. По-третє, обмеження НБУ на рух капіталу порушили положення як внутрішнього законодавства щодо захисту іноземних інвестицій, так і підписаних Україною міжнародних договорів. По-четверте, НБУ фактично наклав табу на кінцеві розрахунки, наприклад, в рамках договорів про постачання та налагодження імпортних виробничих ліній.

4. Блокування кредитування і провокування подальшого скорочення банківської системи

З 1 квітня НБУ планує запровадити новий порядок оцінки кредитних ризиків. За попередніми підрахунками обсяги потенційного надлишкового доформування резервів можуть сягнути 130-150 млрд грн., що потребуватиме від акціонерів збільшення капіталу банків на 5-6 млрд дол. Тим самим, по-перше, НБУ провокує погіршення якості кредитного портфелю. По-друге, нові правила змусять банки згорнути кредитування низки груп позичальників. По-третє, наслідком запровадження більш жорстких, ніж європейські, стандартів стане подальше скорочення діючих банків.

5. Заморожування співпраці з МВФ

Бюджет-2016 приймався під гаслом продовження кредитування з боку МВФ. Втім, рішення про чергове заморожування кредитування вочевидь прийняте ще у вересні, коли бюджетний процес був у самому розпалі. Причиною такого рішення з боку МВФ стало невиконання Україною так званих «сигнальних» показників, один з яких – рівень чистих золотовалютних резервів. Так на 1 грудня 2015 р. чисті золотовалютні резерви не тільки не зросли, а зменшилися на 0,6 млрд дол і досягли критичного рівня 1,2 млрд дол [1].

Таким чином, стан банківської системи, як і всієї економіки країни, є критичним. Відсутність чіткого плану дій по боротьбі з кризою змушує НБУ приймати хаотичні рішення і сподіватись на те, що вони

спрацюють. Натомість така непослідовність у діях навпаки ще глибше заганяє економіку в кризу. Окремі вірні рішення або приймаються занадто пізно, або йдуть у розріз з іншими кроками регулятора.

Література

1. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]// [Офіційний сайт Національного банку України]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

УДК 351.713.078.3(477)

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Волощук Р. Є. – к.е.н., викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Адміністрування податків в Україні потребує постійного удосконалення з метою створення оптимального балансу прав та обов'язків платників податків і держави в особі фіскальних органів, щоб з одного боку звільнити платника податків від зайвого адміністративного впливу, а з іншого – зберегти за фіскальними органами достатні повноваження з контролю за дотриманням законодавства про податки і збори.

Вимоги до удосконалення процесу податкового адміністрування в сучасних умовах підвищуються, що вимагає розробки напрямів його методичного та технологічного розвитку, які автором узагальнено та відображено на рис. 1.

Сучасний етап модернізації податкового адміністрування має ґрунтуватися як на наявних організаційних та методичних резервах, так і на нових, сучасних формах організації і забезпечення. Україні потрібна трансформація податкового адміністрування у партнерську модель взаємовідносин, засновану на розширенні можливостей для врегулювання суперечок і відкритішого обміну інформацією між фіскальними органами та платниками податків. Платники податків повинні бачити в працівниках фіскальної служби не супротивників, а партнерів в податковому процесі. Крім того, здійснення фіскальними органами дієвих заходів, що забезпечують систематичний приріст податкових надходжень до бюджету держави, можливо тільки при використанні адекватних форм і методів їх роботи,

наявності висококваліфікованих кадрів, розвиненого інформаційного середовища та досконалої нормативної бази.

Власне удосконалення податкового адміністрування, на наш погляд, варто здійснювати за напрямками управлінської діяльності, що дозволяють реалізовувати процес справляння податків і зборів через особливі методи адміністративної роботи. Зокрема потребує покращання облікова робота фіскальних органів, оскільки вона є вихідним моментом в організації адміністрування податків і зборів. Діяльність фіскальних органів з реєстрації та обліку юридичних і фізичних осіб здійснюється за допомогою внесення в державні реєстри відомостей про створення, реорганізацію і ліквідацію юридичних осіб, набуття фізичними особами статусу індивідуального підприємця та інших відомостей.

Існуючий процес реєстрації та обліку платників податків має низку недоліків, до яких, на думку В. Журавського, варто віднести: вирішення питань, які пов'язані з дотриманням норм податкового законодавства лише у фіскальному органі за місцезнаходженням (місцем проживання) платника податків, де ведеться його облікова справа; реєстрація платником певних режимів оподаткування (облік по податку на додану вартість, єдиний податок) та отримання відповідного свідоцтва у фіскальному органі за місцезнаходженням або місцем проживання; неякісна робота з неплатниками – особами, які обліковуються у фіскальних